

Kuźnia Romów

Kategorie: Miejsca

Jeden z zachowanych budynków tzw. obozu cygańskiego (vide), zaadaptowany na miejsce pamięci. W okresie funkcjonowania obozu mieściła się tam kostnica obozowa. Niewielki budynek w podwórzu przy ul. Wojska Polskiego 84 został nazwany Kuźnią Romów z powodu funkcji pełnionych przed wojną (kuźnia) oraz umiejscowienia na obszarze byłego obozu cygańskiego w czasie II wojny światowej.

Z inicjatywy władz miasta Łodzi w 2004 r. budynek przy ul. Wojska Polskiego 84 stał się miejscem upamiętniającym losy Romów i Sinti wsiedlonych do getta łódzkiego w listopadzie 1941 r. (vide Obóz cygański). 10 stycznia 2004 r. podczas pierwszych oficjalnych uroczystości odsłonięto na nim tablicę informacyjną, następnie przed budynkiem ustawiono granitowy głaz. Głaz ten przybrał ostateczny kształt dzięki idei artystycznej Moniki Reppel-Michnowskiej. Jego bazą był kamień osadzony na podwyższeniu i opleciony kratą. Ten element miał nawiązywać do wcześniejszej funkcji budynku, tj. kuźni, oraz tradycyjnego zajęcia Romów.

„W wersji zrealizowanej – zniewalające kraty zostają rozerwane, wyrastają z nich pędy z listkami, rodzi się i rozwija nowe życie. Artystyczne, ręczne wykonanie krat sprawia, że niosą one w sobie obietnicę życia i kwitnienia”[1].

Na kamieniu znajduje się tablica upamiętniająca z informacją o historii tego miejsca. Napisy wykonano w języku romskim, angielskim i polskim o treści: „Tu, w kwartale ulic: Sulzfelder Str. (Wojska Polskiego), Konradstr. (Głowackiego), Kriminalstr. (Starosikawska) i Blechgasse (Obrońców Westerplatte). Od 5 XI 1941 r. do 12 I 1942 r. istniał obóz dla Cyganów (Zigeunerlager). Okupacyjne władze niemieckie zamknęły w nim 5000 Romów z pogranicza austro-węgierskiego (Burgenlandu). Wskutek chorób i egzekucji zmarło ponad 600 więźniów. Pozostałych mieszkańców od 5 do 12 I 1942 r. Niemcy zagazowali w obozie zagłady Kulmhof am Ner (w Chełmnie nad Nerem)”.

W 2009 r. opiekę merytoryczną nad budynkiem przejęło Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi. W sierpniu została otwarta pierwsza wystawa stała dotycząca historii obozu cygańskiego, „I skrzypce przestały grać... Obóz cygański 1941-1942”. 5 listopada 2021 r. uroczyście otwarto kolejną wystawę, „Obóz cygański 1941-1942”, która prezentuje obecny stan wiedzy o obozie. Kuźnia Romów jest udostępniana zwiedzającym jedynie pod opieką przewodnika z muzeum.

Izabela Terela

Źródła

H. Taborska, Romowie Europy na ziemiach polskich 1941-1945 i monumenty im poświęcone, „Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie. Zeszyty Naukowe”, Seria Trzecia, 2017, nr 5, s. 56.

Tagi

eksterminacja topografia getta upamiętnienie

Data aktualizacji: 30-07-2026

Data dodania: 24-04-2025